

LUNDS
UNIVERSITET

Rysk utrikesstrategi i Belarus och Ukraina

Går det att förklara nutida rysk utrikespolitik i Belarus och Ukraina med hjälp av Thomas Ambrosios teori om ryska strategier för maktkonsolidering?

Abstract

This paper is based upon the theory of Russian foreign policy strategies, formulated by professor Thomas Ambrosio in 2008. The theory categorizes the different strategies in which Russia acts depending on country and region in order to consolidate authoritarian power. This study acts as an update after an eventful decade, and aims to further clarify if the theory and its categories are still relevant or require additions. In order to test the theory on the past decade, the study is concentrated on the “bolster”-strategy, which the theory gives examples of in Belarus, and the “subvert”-strategy, which would be the case in Ukraine. After going through the theory as a whole, we give a detailed description of relevant domestic events in both countries that has occurred since the theory was written. The events and happenings are thereafter further analyzed and put into context and perspective in order to confirm the relevance of Ambrosio's theory. The results are mixed but fairly positive; after a decade marked by the Ukrainian revolution, the Crimean crisis and the following economic backwash, both countries have gone through a shift in the relations with their eastern neighbour. However, the study concludes named strategies are still visible underneath.

Nyckelord: rysk påverkan, strategi, auktoritära tendenser, influens, diffusion

Antal ord: 7615

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	1
1.2	Studiens disposition.....	2
2	Metod och teori	3
2.1	Val av fall och avgränsningar.....	3
2.2	Val av teoretiskt ramverk.....	4
2.2.1	Insulate, isolering.....	4
2.2.2	Bolster, understöd.....	5
2.2.3	Subvert, underminering.....	5
2.2.4	Redefine, omvärdering.....	6
2.2.5	Coordinate, koordinera.....	7
2.3	Val av material och källkritik.....	7
2.4	En kritisk blick på analysmodellen samt teorins begränsningar.....	8
2.5	Hypotes och förväntningar.....	9
2.6	Operationalisering av begrepp.....	9
3	Empiri	11
3.1	Ukraina.....	11
3.1.1	Historisk bakgrund.....	11
3.1.2	Ryssland och Ukraina.....	12
3.1.3	Rysk-ukrainska gaskonflikten 2008–2009.....	12
3.1.4	Janukovytyj och ett ukrainskt NATO-medlemskap.....	13
3.1.5	Ukrainska revolutionen 2013-2014 och Krimkrisen.....	14
3.1.6	I dagsläget.....	15
3.2	Belarus.....	16
3.2.1	Historisk bakgrund.....	16
3.2.2	Ryssland och Belarus.....	17
3.2.3	Diplomatiskt understöd.....	18
3.2.4	Ekonomiskt understöd.....	19
3.2.5	Militärstrategiskt stöd.....	20
4	Analys och diskussion	22
4.1	Underminering i Ukraina.....	22
4.2	Understöd i Belarus.....	24

5	Slutsatser	26
5.1	Ukraina	26
5.2	Belarus	26
6	Referenser	28

1 Inledning

1.1 Syfte och frågeställning

Segheten av auktoritära tendenser och de östeuropeiska staternas svårigheter att nå demokratiska mål är ett område det forskats friskt om. Trots detta finns det tillfälle att granska de vedertagna teorier som finns inom området. Vitryssland, eller Belarus som numera är den vedertagna benämningen, lyser med sina låga poäng i flertalet demokrati- och frihetsmätningar, i klass med sin östra granne, trots att man i närområdet och länder med liknande historiska förutsättningar har lyckats anamma demokratiska tendenser avsevärt bättre. Denna studie har sin grund i en intial vilja att studera rysk auktoritär diffusion, det vill säga hur auktoritära tendenser ”läcker” till ryska grannländer. Vi har vid senare tillfällen valt att begränsa oss till teorier om rysk maktkonsolideringsstrategi och främst de strategier som sker i dess utrikespolitik, d.v.s en mer “medveten” form av diffusion. Efter ett händelserikt decennium är det därför passande att pröva de under 00-talet skrivna teorierna, och vi ämnar att ta ett sådant initiativ i denna uppsats. På så vis kan vi bidra till en bättre förståelse av hur relevansen av vedertagna teorier har åldrats genom åren.

Med grund i Thomas Ambrosios teori om typer av rysk maktkonsolidering i både in- och utlandet ämnar vi göra en teoriprovande fallstudie av två ryska grannländer som är föremål för två olika ryska utrikespolitiska strategier och därigenom två olika nutida situationer. Vi hoppas kunna ge svar på ifall man fortfarande kan hävda att teorin är fullt så relevant som under händelseutvecklingen under 00-talet i de två länderna. En uppsjö av forskning finns tillgänglig gällande demokratisering och konsolidering av auktoritära tendenser i östeuropa, men ännu ingen hängiven prövning av teorin under 2010-talet, vilket inte bara är intressant utan även en lucka vi önskar att fylla.

Frågeställningen vi vill besvara är alltså: *går det att förklara nutida rysk utrikespolitik i Belarus och Ukraina med hjälp av Thomas Ambrosios teori om ryska strategier för maktkonsolidering?*

1.2 Studiens disposition

Studien tar sin början i ett redogörande av Ambrosios teorier kring ryskt regionalt maktkonsoliderande och hur detta är relevant i studiens kontext. Följaktligen förklaras valen av fall och specifika delar av teorin. Uppsatsen fortsätter sedan utefter två avsnitt i vilka vi redogör för utvecklingen av den rysk-belarusiska och rysk-ukrainska relationen sedan teorin skrevs 2008. Vi ämnar att ge en kort historisk bakgrund för varje land för att underlätta för läsaren och ge en historisk grund för hur relationen mellan de båda länderna och Ryssland ser ut. I analysen ämnar vi applicera Ambrosios teori om rysk utrikespolitisk strategi på de närtida händelserna i länderna för senare kunna bedöma teorins relevans idag, ett decennium sedan Ambrosio formulerat teorin. Slutligen följer en kort redogörelse för vad vi drar för slutsatser angående teorins fortsatta relevans, med grund i de indikatorer vi gett exempel på och sedan analyserat.

2 Metod och teori

2.1 Val av fall och avgränsningar

Uppsatsen kommer att ha sitt fokus på två grannländer till Ryssland med olika inhemska politiska och ekonomiska situationer, som enligt teorin utsätts för två olika strategier av ryskt inflytande och påverkan. Det sistnämnda har varit anledningen till varför vårt val av undersökningsobjekt har varit just dessa.

Belarus, tidigare Vitryssland: tidigare sovjetrepublik och har sedan sin självständighet givit stor hängivelse till att nära samarbeta med Ryssland ekonomiskt, militärt och politiskt. Demokratiska tendenser i landet är fortsatt haltande och landet kallas ofta för "Europas sista diktatur". Belarus rankas av V-dem som 0.12/1 i dess Liberal Democracy Index, som främst mäter demokratiska institutioner. Vidare rankas landet som 3.13/10 = auktoritärt av The Economists Democracy Index, samt 22/100 av Freedom House årliga frihetsmätning. (V-Dem 2018, Democracy Index 2019, Freedom House 2019)

Ukraina. Tidigare sovjetrepublik med demokratiska framgångar som kommit i vågor. Med start i orangea revolutionen 2004 har landet gjort en intressant resa i både demokratiska termer samt i dess pendlande mellan relationer med öst, främst Ryssland, och väst, främst EU, NATO och USA. Ukraina rankas av V-dem som 0.22/1 i deras Liberal Democracy Index, i The Economists Democracy Index som 5,69/10 = hybridregim, samt 62/100 av Freedom House. (V-Dem 2018, Democracy Index 2019, Freedom House 2019)

Tidsmässigt kommer studien analysera och exemplifiera händelser från och med när Ambrosios bok kom ut 2008, till och med årsskiftet 2019-2020. På detta vis har vi ett drygt decennium som tidsram och plats för en rad händelser som kan kunna förklaras av teorin.

2.2 Val av teoretiskt ramverk

Uppsatsen kommer att utgå från Thomas Ambrosios teori om hur den ryska staten använder sig av olika strategier för att motarbeta spridningen av demokratiska tendenser, samt målet att bibehålla auktoritära tendenser i grannliggande länder, och på så sätt konsolidera rysk makt i regionerna. Teorin framfördes av professor Ambrosio i boken *Authoritarian Backlash: Russian Resistance to Democratization in the Former Soviet Union*, utgiven 2009 och skriven 2008, strax innan Georgienkriget bröt ut. Thomas Ambrosio är professor i statsvetenskap, idag vid North Dakota State University, och är särskilt specialiserad i internationell lag och internationella relationer. (North Dakota State University, 2020). Boken introducerar fem olika strategier som sägs användas av den ryska staten inrikes och utrikes: *bolster*, *subvert*, *insulate*, *redefine* och *coordinate*. Dessa har vi valt att översätta till (i samma ordning): understöd, underminera, isolera, omvärdering och koordination. Av dessa fem strategier fokuserar denna studie på *bolster/understöd* och *subvert/underminering*. Studien riktar sig därmed in på teoriernas respektive land, Belarus och Ukraina, och ämnar med en tillbakablick att försöka bedöma teorins fortsatta relevans efter 2008. För att underlätta för läsaren följer här en redogörelse för de fem strategierna teorin beskriver.

2.2.1 Insulate, isolering

Isoleringsstrategin innebär att man gör försök att isolera auktoritära element från demokratisering. Detta sker bland annat genom att man från ryskt håll riktar kritik mot internationella NGOs som är aktiva i landet, västerländska valsystem samt ett främjandet av en inhemsk regimtrogen ungdomsrörelse (Ambrosio 2009, 45). Enligt Ambrosio ser den ryska staten på regimkritiska NGOs som ett av de största hoten för auktoritära regimers stabilitet. (Ambrosio 2009, 46) Vidare förklarar Ambrosio: "All NGOs, except for those most loyal to the regime, are seen as suspect, and those NGOs with connections outside of Russia became key targets of the government." (Ambrosio 2009, 45) Istället väljer man i Ryssland att statligt finansiera NGOs som passar deras politiska policy. Ambrosio menar att ett av de

tydligaste indikatorerna på detta fenomen blir synligt i hur Ryssland med start 2005 stramade åt internationella NGO:s tillgångar genom övervakning, hårdare reglering och krav på registrering samt kontroll över dess finansiering och därmed deras organisatoriska kapacitet inom Ryssland. (Ambrosio 2009, 53)

2.2.2 Bolster, understöd

Understödsstrategin innebär att man aktivt väljer att stötta auktoritära element i närområdet och på så sätt öka dess resiliens. Detta sker på olika nivåer och teorin framhåller särskilt ekonomiskt, diplomatiskt och militärt understöd. Ambrosio menar att Ryssland strävar för att bibehålla sin auktoritet och porträttera sig som det bättre alternativet mellan väst och Ryssland när det kommer till ovanstående policyfaktorer. (Ambrosio 2009, 8-9) Ambrosio tillägger att demokratiska trender vid transformering från en auktoritär regim till demokratiska tendenser sprids tydligast via exempel av andra föregångare. Mönster av demokratiska processers spridning blir då svårare att hämma. Andra auktoritära stater såsom Ryssland blir då angelägna om att strama åt denna regionala trend. Ifall auktoritära tendenser lyckas underminera de demokratiska påtryckningar kan resultatet agera som en förebild för andra auktoritära regimer att följa. (Ambrosio 2009, 105) Vidare handlar understödsstrategin om konditionalitet, alltså en villkorsdriven diskurs när spridningen av demokratiska tendenser i en auktoritär stat sker. Till exempel har EU, USA, OSCE (Organization for Security and Cooperation in Europe) haft en förmåns- och nackdelsdriven diskurs med Belarus. Genom att pressa Belarus med villkorade erbjudanden om handelsavtal och dylikt, sätter väst krav på Belarus fortsatta demokratisering. Motreaktionen blir då att Ryssland speglar erbjudanden som substitut för Belarus diplomatiska, ekonomiska och militära riktning. (Ambrosio 2009, 109)

2.2.3 Subvert, underminering

Undermineringsstrategin innefattar ett allmänt underminerande av demokratiserande element i ett land, och i vissa fall underminering av den politiska stabiliteten i landet med målet att hindra demokratisering i stort. Strategin är baserad på den ryska policyn gentemot Georgien och Ukraina efter att

ländernas regeringar initierat västorienterad utrikespolitik. Med en ökning av demokratiska tendenser i länderna, agerar den ryska staten genom bland annat med mer progressiva retoriska attacker mot dess nyligen demokratiserade ledning, ekonomiska påtryckningar samt en ökning av stöd för ryska minoriteter i Ukraina samt Georgien (Ambrosio 2009, 9) Utfallen har i båda länderna varit väpnad konflikt. Teorin fokuserar även på förhållandet och konsekvenserna av ett närmande till NATO, vilket Ryssland enligt Ambrosio ser som ett hot inte bara på grund av dess strategiska läge militärt utan även på grund av eventuella demokratiserande följder av ett medlemskap. (Ambrosio 2009, 9)

2.2.4 Redefine, omvärdering

Ambrosios teori om rysk omvärderingsstrategi fokuserar på Rysslands motarbetning av internationell kritik. När Ryssland anklagas för spridning av auktoritära tendenser, använder sig den ryska administrationen av retoriska attacker för att legitimera sig själv som demokratisk. (Ambrosio 2009, 70) Teorin exemplifierar hur Ryssland försvarar sig mot kritik genom en retorisk offensiv mot västs demokratiska traditioner, speciellt förekommande i och mot de baltiska länderna. Ambrosio menar att Rysslands metod för motarbete denna kritik liknar den vi såg i Sovjetunionen. (Ambrosio 2009, 8) Fortsättningsvis beskriver Ambrosio hur den ryska staten har använt sig utav bristerna i den vaga definition av begreppet 'demokrati'. Genom att själva utpeka och definiera sig själva som en demokratiskt stat, blir målet att skilja mellan västvärldens definition av demokrati samt Rysslands egna version. (Ambrosio 2009, 70) Grundprincipen i omvärderingsstrategin handlar om det ryska främjandet av konceptet 'suverän demokrati'. Vilket innebär att det ryska politiska systemets struktur och funktion måste vara självbestämmande, alltså självständigt från yttre påverkan (Ambrosio 2009, 70). Genom att beskriva hur Rysslands demokrati står under hot mot externa parter, försöker den ryska staten enligt Ambrosio förstärka sin suveränitet som demokrati. (Ambrosio 2009, 71)

2.2.5 Coordinate, koordinera

Koordineringstrategin fokuserar på Rysslands samarbete med andra stater för att misskreditera demokratiska tendenser att spridas. Vid indikation av demokratisk progress blir då målet att tillsammans på ett internationellt plan ifrågasätta legitimiteten i regimskiftet. (Ambrosio 2009, 9) Teorin grundar sig i ryska oron för spridning av demokratiska tendenser i närliggande stater och hur detta kan hämmas genom samarbeten. Ambrosio förklarar att principen går att efterlikna den tidigare Westfaliska ordningen kring statsuveränitet. Alltså ordningen om en likställdhet mellan stater med olika politiska system, autonomitet i inrikespolitiken samt statens suveränitet (Ambrosio 2009, 159).

2.3 Val av material och källkritik

Som huvudmaterial till teorin använder vi Thomas Ambrosios bok *Authoritarian Backlash: Russian Resistance to Democratization in the Former Soviet Union*. Teorin har tillämpats i fler av hans böcker och artiklar om demokratisering och auktoritär diffusion i forna sovjetländer, men denna studie bedöms ha mest nytta av originalboken där teorin introduceras. Vår research av händelser och indikatorer i länderna mellan 2008 till december 2019 har gjorts framförallt genom att söka i lokala och internationella medier, bland dessa *Reuters*, *The Washington Post*, *The Economist*, *BBC*, *The Guardian*, *Sveriges Radio*, *The National Interest*, *Foreign Policy* samt den statliga belarusiska nyhetsbyrån *Belta*. Statliga officiella uttalanden samt historiska ståndpunkter plockas från de officiella hemsidorna av framförallt Belarus presidentämbeten: *president.gov.by* samt *Belta*. I den förstnämnda har det varit möjligt att leta efter tidigare och arkiverade presshändelser och officiella meddelanden på engelska. Sökord har varit: "Russia, Belarus", "Putin, Lukaschenko", "Oil, gas, russia".

Studien har även använt sig av artiklar som beskriver Janukovyjtj och hans policy från två amerikanska tankesmedjor: *Pew Research Center* och *Council on Foreign Relations*, politiskt obundna tankesmedjor med som utger tidskrifter. Den rysk-ukrainska gaskonflikten, Ukrainska revolutionen och Krimkrisen baseras på

vetenskapliga artiklar från bland annat Oxfords Energiforskningsinstitut (Pirani, Stern, Yafimava), samt Krakow Universitet (Możgin)

Under skrivandeprocessen har ett av målen varit att beskriva händelserna i så breda ordalag som möjligt, och att endast presentera den information som nyhetsmedierna beskriver likadant. Således har stor vikt lagts på att ej medföra eventuella spekulerande tendenser i nyhetsartiklar och pressmeddelanden. Studien eftersträvar även att spegla författarnas insikt om att officiella pressmeddelanden och nyheter från statligt drivna nyhetsbyråer kan komma med mycket sparsam kritik mot dess egna regeringar och ibland utelämna information. Därmed hålls redogörelser av dessa uttalanden och ståndpunkter stundom mycket kort och har dessutom kompletterats i vissa fall, för att undvika minskad validitet.

2.4 En kritisk blick på analysmodellen samt teorins begränsningar

Studien lägger stor vikt på att teorin och dess indikatorer och det blir därmed relevant att kort redogöra för de svagheter som finns i teori och vår analysmodell. Först och främst framför Ambrosio tydligt i sin bok att hans teorier inte på något sätt skall ses som fullkomliga. Således är inte teorierna att se som fullständiga förklaringar till varför rysk utrikespolitik ser ut på ett visst sätt, och inte heller att det endast är Ryssland och dess utrikespolitik som är anledningen till varför det ser ut som det gör i dess grannländer. (Ambrosio 2008, 7)

Det skall också nämnas att denna studie inte ämnar att generalisera auktoritära staters utrikespolicy i någon mån. Denna studie prövar en grundteori gällande rysk utrikespolitisk strategi i fallen Ukraina och Belarus, och aspirerar inte mot något mer än att bedöma den nutida relevansen av teorin.

Vår analysmodell består av först en redogörande del för hur åren sedan teorin kom till har sett ut i de utvalda länderna. Detta görs genom att exemplifiera utvalda händelser som sedan analyseras utifrån grundteorin i analysavsnittet. Eftersom den historiska redogörelsen innebär ett urval av händelser föreligger en viss risk för att urvalet görs efter hur tydligt eventuella indikatorer förekommer. Detta innebär en risk för minskad reliabilitet. Studiens öppna frågeställning och faktum att studien i praktiken kan förkasta eller fastställa den prövade teorin, samt ett

urval som täcker de mest centrala händelserna mellan 2008-2019, hoppas vi kan motverka ett eventuellt suboptimalt urval av historiska händelser och således stärka dess reliabilitet.

2.5 Hypotes och förväntningar

Eftersom vi initialt väntar oss att behöva sammanfatta ett tämligen rörigt årtionde vill vi inte lägga för mycket tillit till att teorin fortfarande håller. Dock har vi en generell förväntan på att man fortfarande kan se de av teorin nämnda indikatorer i både Ukraina och Ryssland idag precis som innan 2008. Det har däremot skett en rad förändringar i hur situationerna ser ut i landet, kanske särskilt i Ukraina. Detta kan ha orsakat förändringar i hur man från ryskt håll måste hantera sin utrikespolitiska strategi mot landet. Vi förväntar oss med andra ord att hitta liknande indikatorer, men möjligtvis i något svagare form än de Ambrosio ger exempel på under 00-talet, som stärker teorins relevans i nutid.

2.6 Operationalisering av begrepp

Ett par begrepp i studien har varit nödvändiga att operationalisera och förklara. Dessa är *understöd*, *underminering* och *auktoritära tendenser*. För att maximera validiteten kommer studien att i största mån utgå ifrån hur Ambrosio väljer att definiera och exemplifiera de olika begreppen och strategierna. Trots att dessa begrepp förhoppningsvis är möjliga att förstå efter att ha redogjort för grundteorin vill vi förtydliga vad det är för underliggande fenomen och indikatorer vi är på jakt efter när vi gör den historiska analysen.

Understöd, eller auktoritärt understöd, definierar Ambrosio som särskild riktad policy mot ett land för att på något sätt underlätta för dess diplomatiska, politiska, ekonomiska eller militära situation. (Ambrosio 2009, 8-9). Med särskilt riktad menas att en viss policy inte sker allmänt, eller kan ses som normal behandling av exempelvis alla mindre grannländer, utan att det förekommer en viss sorts

särbehandling. Ett nyttigt exempel är den gas och olja som Ryssland exporterar till mycket subventionerade priser till Belarus. Med andra ord är det viktigt att skilja på policy som är av understödjande natur och annan policy.

Underminering definierar studien enligt grundteorin som ryska försök att utöva påtryckningar i Georgien och Ukraina efter att länderna har rört sig mot demokratiska förhållanden och blickat västerut genom avtal och initiativ med EU, NATO och USA. Strategin innefattar i samband med sådana skiftningar hårdföra retoriska attacker, ekonomisk påtryckning samt ett polariserande stöd till ryska minoriteter i länderna. (Ambrosio 2008, 9)

Dessa två strategier sker enligt teorin för att främja auktoritära tendenser i länderna och med det sagt behöver vi också operationalisera *auktoritära tendenser*. Auktoritarianism definieras populärt av Juan Linz i *Totalitarian and Authoritarian Regimes* från 1964 som ett tillstånd som innefattar avsaknad av politisk pluralism, begränsade partier och intressegrupper, minimal politisk mobilisering, politisk legitimitet genom att staten definieras som ett nödvändigt ont för att få bukt med samhällsproblem samt vagt beskrivna nivåer av exekutiv makt. (Linz, 1964) Med auktoritära tendenser menas fenomen som främjar dessa attribut i ett samhälle, vilket gör att studien ser auktoritära tendenser som anti-demokratiserande fenomen, som ett tillägg till Linz version.

3 Empiri

3.1 Ukraina

3.1.1 Historisk bakgrund

1991 deklarerar Ukraina i följd av Sovjetunionens fall sig självständigt från den ryska federationen. Dessförinnan har den ukrainska staten beskrivits som subordinerat av rysk påverkan inom alla skikt av statens funktion. (Možgin 2018, 37-38). Det skulle ta längre tid för Ukraina att erkännas som en suverän stat från väst jämfört med andra forna sovjetstater, då det ansågs oklart huruvida ukrainsk politik fortfarande var subordinerat av rysk påverkan eller inte. Jämfört med till exempel de baltiska länderna som ansågs ha avgränsat sig från Ryssland snabbare (Možgin 2018, 38). Under 1990-talet försvagades Ukrainas roll på den internationella arenan i samband med kärnvapenedrustningen. Både USA och Ryssland ansåg att Ukrainas stora arsenal av kärnvapen som inte kontrollerades av vare sig något av de bägge stormakterna innebar en stor oro för den politiska stabiliteten. (Možgin 2018, 38) Vidare skrev Ukraina 1994 på Budapest-memorandumet, ett avtal om icke-spridning av kärnvapen. Ukraina införde i avtalet en integritetspunkt: att de berörda länderna (bland annat USA, Ryssland samt Storbritannien) var tvunget att respektera den ukrainska suveränitet och dess integritet. Alltså innebar dokumentet ett löfte från stormakterna att inte intervensera territoriellt eller politiskt och även ge ekonomisk självständighet (Možgin 2018, 38-39).

I november 2004 utlöses en serie av demonstrationer i motreaktion till presidentvalet, där Viktor Janukovyč, beskriven som rysslandsvänlig, vinner den andra omgången i valet. (Sveriges Radio 2004) De efterföljande protesterna kom att kallas den orangea revolutionen och kom att tillhöra färgrevolutionerna, vilket

innebar en rad av protester av liknande karaktär i bland annat de närliggande länderna Belarus, Georgien och Kirgizistan. Revolutionerna kom att representera de progressiva demokratiska tendenserna i ovannämnda stater. I Ukrainas fall grundades demonstrationerna i en motreaktion till den fortsatta proryska regeringen (Ambrosio 2009, 131). Demonstranterna ansåg med stöd av USA, EU samt ukrainska myndigheter att presidentvalet varit korrupt. Dessa uttryckte istället sitt stöd för den västorierade oppositionsledaren Viktor Jusjtjenko (Ambrosio 2009, 41). I sviterna av våldsamma demonstrationer utlyses det i början av 2005 ett omval, där Jusjtjenko vinner. Utifrån en rädsla av spridning av demokratiska tendenser agerar Ryssland med ekonomiska, politiska samt diplomatiska påtryckningar (Ambrosio 2009, 131). Trots detta fortsätter Jusjtjenkos utrikespolitik att gå mot en västerländsk riktning. Presidenten uttrycker en önskan att gå med i både EU och NATO (Ambrosio 2009, 131). Samtidigt fortsätter de ryska retoriska attackerna mot Ukrainas ut- och inrikespolitik. Vladislav Surkov, tidigare vice chef för det ryska kabinettet, beskrev färgrevolutionerna som försök till odemokratiska statskupper, vilket den ukrainska befolkningen borde underminera (Ambrosio 2009, 138).

3.1.2 Ryssland och Ukraina

Undermineringsstrategin har tidigare gjort sig tydlig på ett antal olika nivåer i de rysk-ukrainska relationerna. Det handlar bland annat om, som tidigare nämnt, retorik som syftar till att väcka misstro mot inhemska institutioner i Ukraina och folkrättsrörelser, ekonomiska påtryckningar som följd av ukrainskt närmande EU och NATO samt polariserande stöd till ryska minoriteter i landet (Ambrosio 2009, 9). Genom att granska särskilda händelser under de år som gått sedan 2008 kan man sedan bedöma om undermineringsstrategin fortsatt kan förklara hur relationen har utvecklats fram tills 2019.

3.1.3 Rysk-ukrainska gaskonflikten 2008–2009

Under slutet av 2008 misslyckas ukrainska och ryska gasleverantörer med att komma överens om nästa års priser på importerad rysk naturgas. Det ryska statliga bolaget Gazprom stänger den 1 januari 2009 tillförseln av naturgas till Ukraina

(Pirani, Stern, Yafimava, 2009, s.19). Detta leder till en kris i Ukraina då majoriteten av landets naturgas importeras från Ryssland (Pirani et al. 2009, s.5) Det statliga ägandet av Gazprom innebär att företaget agerar utifrån direkta riktlinjer från den ryska administrationen och handlar utefter den ryska statens önskan. (Pirani et al. 2009, 31). Efter att gasen slutat flöda följer förutom de ekonomiska påtryckningarna, anklagelser om att grundproblemet är stora obetalda skulder till de ryska gasleverantörerna (Pirani et al. 2009, 15). Vidare anklagelser om att Ukraina har stulit gas från ryska pipelines ämnade för andra europeiska länder resulterar i att gasflödena genom Ukraina till slut upphör helt. Detta innebär ett totalt stopp för gastillförsel till ett antal östeuropeiska länder. (Pirani et al. 2009, 20). I mitten av januari går ryska regeringen ut offentligt och anklagar Ukraina för att vilja blockera gastransporten. En offentlig argumentation uppstår, i vilken Ukraina hävdar att på grund av brist av tekniskt detaljerade överenskommelser finns det svårigheter att återgå till de vanliga flödena och därmed vidare till östeuropa (Pirani et al. 2009, 24). Avslutningsvis, arton dagar efter krisens start, skriver Ukrainas dåvarande premiärminister Yulia Tymoshenko och Vladimir Putin på ett tioårskontrakt för gashandel mellan länderna. Detta leder till ett efterlängtat öppnande av pipelines genom och till Ukraina och vidare till resterande mottagare i Europa (Pirani et al. 2009, 26).

3.1.4 Janukovyjtj och ett ukrainskt NATO-medlemskap

Ukraina har sedan 1990-talet ingått i NATO-ledda samarbeten i form av militära insatser i Irak samt Afghanistan. Samarbetet sker med ett antal partners, både utanför och innanför det nordatlantiska militära förbundet, och det skulle dröja fram till 2008 innan en formell ansökan om medlemskap inkom från Ukraina (Washington Post 2014). Dåvarande ukrainska presidenten Viktor Jusjtjenko motiverade denna önskan genom att beskriva ett framtida medlemskap som gynnsamt för ukrainska statens arbete för ökad autonomi och självständighet från Ryssland. (Washington Post 2014) USA ställde sig bakom Ukrainas beslut och dåvarande president George W. Bush menade under ett statsbesök samma år att ansökan var ett modigt steg för landets framtid (Washington Post 2014). Ansökan för medlemskapet resulterade i både kritik och välsvarvade hot från ryskt håll.

President Putin utgick med en varning till Ukraina och uppmanade ukrainska regeringen att dra tillbaka dess ansökan om medlemskap. Ifall detta ej skulle åtföljas varnade Ryssland om en upptrappad situation och att förstärka den militära närvaron i ländernas gränsområden. Detta hot togs på stort allvar hos NATOS medlemsländer och en intern diskussion uppstod inom alliansen gällande vikten av att behålla den militära balansen i området. (Washington Post 2014) Följaktligen drogs det amerikanska stödet för ansökan tillbaka och med det följde majoriteten av det initiala stödet som ansökan hade fått inom NATO. Inom ungefär samma period åtföljdes ett georgiskt närmande av NATO med väpnad konflikt i gränsområdena mellan Ryssland och Georgien vilket avskräckte ytterligare stöd hos NATO-medlemsländerna. (Washington Post 2014)

Två år senare vinner den, enligt västmedia, ryskvänliga politikern Viktor Janukovyjtj presidentvalet (The Guardian 2010) och tillkännager en plan att införa en lag mot medlemskap i militära allianser. Detta beskrivs av den ukrainska oppositionen som en strategi för att häva den progressiva västorienterade politiken som förts under den förra presidenten (Sprehe 2010). Janukovyjtj intar en positiv inställning till Ryssland och ryskt inflytande och tillkännager i slutet av 2013 att man inte kommer fullfölja dialoger om ett flertal EU-samarbeten. Istället planerar man att fortsätta en dialog med Ryssland angående medlemskap i ECU, Euroasian Customs Union. Detta visar sig vara gravt impopulärt i den ukrainska befolkningen och skall så småningom resultera i katastrofala följder för den ukrainska regeringen och stabiliteten i landet. (Council of Foreign Relations 2014)

3.1.5 Ukrainska revolutionen 2013-2014 och Krimkrisen

Janukovyjtj symboliska förkastande av ett sedan länge diskuterat handelsavtal med EU och prioriteringen av relationen med Ryssland leder först till fredliga demonstrationer, som efter våldsamt bemötande av regering och polisstyrkor eskalerar till en omvälvande ukrainsk revolution, senare kallat Euromaidan Revolution efter det centrala Maidanorget i Kiev. (Reuters 2014) Under demonstrationerna fördömer den ryska staten flitigt protesterna som illegitima statskupp försök. Vid protesternas höjdpunkt demonstrerar cirka 800 000 människor i huvudstaden Kiev (Reuters 2014). USA:s regering uttryckte sitt stöd för protesterna och hotade med sanktioner ifall våldsamheter från polisstyrkornas

sida fortsatt skulle eskalera. Detta besvarades av ryska anklagelser om ett amerikanskt involverande bakom protesterna med syftet att genom en statskupp lyckas bilda en ny västvänlig regering. Samtidigt riktar man från ryskt håll kritik mot EU för att vilja kontrollera och påverka den ukrainska statens utrikespolitik. (Reuters 2014) Efter att revolutionen tagit 77 människoliv försöker president Janukovyjtj förgäves att ombilda sin regering, men avsätts den 22 februari 2014 från sitt ämbete av parlamentet. (Reuters 2014).

Några dagar senare, i februari rapporterar BBC att Janukovyjtj lyckats ta sig till Ryssland. Presidenten misstänks ha fått hjälp av ryska myndigheter för att ta sig ut ur Ukraina, där han senare blivit dömd för högförräderi i sin frånvaro. (BBC 2014) I slutet av samma månad intar beväpnade män utan nationsbetäckning det regionala parlamentet på Krim i Sevastopol och hissar därefter den ryska flaggan. Detta resulterade i att Kievs nya regering hotade med att landsätta trupper på halvön. (Reuters 2014)

Ryska myndigheter och försvarsmakt valde att ignorera dessa hot och gick så småningom in på Krim med beväpnade trupper, denna gång under ryskt flagg. Detta möts med internationell kritik och vädjan att införa sanktioner mot ansvariga politiker och myndigheter. I mars 2014 hålls en folkomröstning på Krim, angående inträde i den ryska federationen. Folkomröstningen resulterar i ett solklart stöd för att bryta sig från Ukraina. Krim deklarerar i maj 2014 som republik och federationssubjekt till den ryska federationen. (Reuters 2014) Omröstningen erkänns inte av Ukraina och kritik framförs bland annat av president Obama, som menade att folkomröstningen bröt mot internationell lag. (Reuters 2014)

3.1.6 I dagsläget

Sedan Ukrainas självständighet från forna Sovjetunionen har dess utrikespolitik präglats av pendling mellan fortsatt rysk påverkan eller en ny västorienterad politik med närmande av USA, EU samt NATO. I dagsläget är Ukraina beroende av ryska energikällor. Med Ukraina som huvudsaklig transportrutt för energi mot östeuropeiska förbindelser för Ryssland innebär detta ett ukrainskt överberoende av rysk olja, gas, kol och uran. (Forbes 2019).

I maj 2019 vinner Volodymyr Zelenskyj presidentvalet i Ukraina. Zelenskyj presenterar planer för att återinföra en konstitutionell lagändring som möjliggör för landets regering att ingå i militära allianser (The National Interest 2019). Detta ses som en viktig markering mot den tidigare lagstiftning som president Janukovyjtj introducerat nio år tidigare, som förbjöd just detta. (Pew Research Center 2010). Vidare initierar Zelenskyj en progressiv västorienterad politik. Detta uttrycks genom uttalade mål att ansöka om medlemskap i EU samt NATO. Detta ska enligt Zelenskyj utgöra en central strategi för framtida ukrainsk utrikespolitik. Zelenskyj har sträckt ut en hand i viljan att föra samtal med Putin, och samtal har hållits mellan ledarna under 2019 med mål om att förbättra relationen länderna emellan. (The National Interest 2019) I kontrast till detta påskyndade ryska myndigheter processen med att ge ryskt medborgarskap till ryska minoriteter i Ukraina och de oroliga gränsregionerna, bland dessa Krim. (The National Interest 2019).

3.2 Belarus

3.2.1 Historisk bakgrund

Under år 2019 hålls högtidliga möten mellan belarusiske presidenten Aleksandr Lukasjensko och hans ryska motpart, Vladimir Putin. Dessa högprofilmöten ses som ett närmande mellan de två länderna, vars nutida historia påvisar ett något utspätt samarbete, i form av ouppfyllda löften om tätt samarbete och en rad överstatliga initiativ som inte genomförts. (Ambrosio 2008, 107) Nutidens belarusiska gensvar på ryskt närmande är en målande bild över hur "Europas sista diktatur" slits mellan väst- och östförhållanden: protester och oroligheter när Minsks gator fylls av västvänlig stämning. (AP 2019) Belarus förklaras ofta kunna ha kvar sina auktoritära tendenser i ett relativt demokratiskt grannskap på grund av de omfattande subventionerna landet åtnjuter från ryskt håll, tillsammans med stora investeringar. Billig olja från öst har låtit landet undgå samarbeten med övriga Europa och man hävdar att detta har varit grogrund för ökade auktoritära tendenser. (IPM 2018, Ambrosio 2008, 117)

Sedan uppbrottet av Sovjetunionen har Belarus agerat som en förlängd arm av ryskt inflytande in i Europa, iallafall på pappret. Särskilt synligt är detta i den på pappret överstatliga, postsovjetiska "Union State", bestående av Belarus och Ryssland. Unionens sovjetiska likheter hade varit talande, om inte det hade varit för dess ännu inte inrättade ministerråd, parlament och konstitutionella domstol. (Ambrosio 2008, 109)

Sedan länge har diskussioner förts inom Belarus gällande hur pass nära samarbete man egentligen vill ha med sin östra kollega. Lukasjenko och Putin har sedan samarbetets begynnelse givit blandade budskap om huruvida en integration av Belarus i Ryssland är önskvärt och den belarusiske presidenten beskylls av att göra en sak och säga en annan. (Reuters 2019)

Situationen, och den speciella relationen som finns mellan Belarus och Ryssland, har dock genomlevt ett händelserikt decennium, särskilt under perioden sedan 2014, ett år som innebar både reaktioner på konflikten i Ukraina, den ryska annekteringen av Krim samt slopandet av en del subventionerad handel länderna emellan.

3.2.2 Ryssland och Belarus

Grundprincipen i teorin om rysk maktkonsolidering i andra länder beskrivs av Ambrosio som ett projekt som handlar om att arbeta fram en buffert mellan sig själv och västvärlden. Detta genom att antingen, som tidigare avhandlat, skapa oordning eller att understödja de krafter i kringliggande länder som kan anses vara fördelaktiga för rysk influens och antidemokrati. (Ambrosio 2008, 132) Som uppbackning för dessa påståenden finns forskning kring diffusion, och att man på senare år har utvecklat modeller som inte ser autokratiska länder som konstanta objekt som "utsätts" för demokratisering, utan att autokratier lika väl som demokratier har ett visst regionalt läckage som sprider de inhemska tendenserna utomlands. (s.109) Tydligt blir detta i Ambrosios modeller om understöd, som kan observeras i Belarus.

Understödsteorin beskriver tre områden i vilket understödet tillämpas: diplomatiskt, ekonomiskt och strategiskt/militärt. Dessa är därför värda att ta en närmre titt på och därmed kunna hitta indikatorer som kan stärka eller försvaga teorin. Så hur har detta tagit form, sedan teorin om understöd skrevs för tio år

sedan? Vi startar under 2008 för att beskriva hur situationen mellan de två länderna utvecklats de senaste decenniet.

3.2.3 Diplomatskt understöd

Innan vi går in på det diplomatiska understödet skall det förtydligas vad som inkluderas i det diplomatiska begreppet, eftersom det annars riskerar att krocka med de andra understödsfälten. Diplomati ser vi som all kommunikation mellan länderna emellan länderna som innefattar ömsesidiga förbindelser om t.ex överenskommelser och samarbete. Vi räknar även in, och kanske särskilt så, uttalanden gjorda av ländernas respektive styren eller ämbetsmän till regeringarna.

Den första anhalten gör vi strax efter Georgienkriget, som orsakade reaktioner i omvärlden, inte minst bland Rysslands grannländer. En mindre kris uppstod när man från belarusiskt håll yttrade sig om påstådda “offerter” från rysk sida, på villkoret att Belarus erkände de av Ryssland erkända autonoma områdena Abchazien och Sydossetien, som innan kriget var regioner tillhörande Georgien. (Kanet 2017, 100) Efter att president Lukasjenko sagt att det belarusiska erkännandet inte var “till salu”, bröt en smärre diplomatisk kris ut mellan länderna. (s.100) Dåvarande press beskrev situationen som att relationen mellan länderna var i sitt “all time low”, som är en målande beskrivning av hur decenniet tog sin början. Efter en orolig period, i vilken Belarus öppnade för dialog med EU gällande viktig belarusisk mejeriindustri, förbjöd ryska hälsomyndigheter alla belarusiska mejeriprodukter. (Times 2009) Anledningen, som enligt Lukasjenko var av strategisk och politisk natur, avvisades av ryska utrikesministern Lavrov, som beskrev sådana rykten som “skadliga för östliga handelssamarbeten och dess legitimitet”. (Reuters 2009) Relationen därefter kan minst sagt beskrivas som hårt ansatt och de diplomatiska kontakterna mellan länderna skakades av konsekventa yttranden av fientlig natur, vilket gjort sitt för att försvåra fortsatt ryskt diplomatiskt understöd.

Nästa anhalt blir därför sviterna efter annekteringen av Krim 2014, i vilket reaktionerna liknade de efter kriget i Georgien. Lukasjenko sågs kort därefter hålla tal på belarusiska, bara några år efter att han avfärdat språket som “fattigt” till fördel för ryskan. Presidenten betonade vikten av att Belarus inte är Ryssland

och Belarus självständighet och oberoende. (The Guardian 2015, Belsat 2019) En klar vändning i synsättet på ländernas relation och även en tydlig reaktion på oroligheterna som bara några månader innan uppstått i grannlandet Ukraina. Fram tills denna uppsats är skriven har Belarus ännu inte uttryckligen erkänt ett ryskt Krim.

Under 2010-talets sista år har stämningen länderna emellan verkat tina något, och kritiker av regimen i Belarus menar att Lukasjenko spelar en stor roll i ett framtida enande av de båda länderna (Foreign Policy 2019). Konsekventa möten mellan den belarusiske presidenten, som år 2019 firar 25 år som president, och Putin vittnar om en viss resiliens i arbetet med att knyta varandra närmre varandra, trots ett flertal diplomatiska hinder sedan 2009. En stor skillnad går däremot att se i hur Ryssland väljer att involvera sig i den belarusiska inrikespolitiken och mer specifikt i presidentvalen. Under 00-talet fanns flera exempel på hur Putin gratulerade Lukasjenko för sina valvinster redan innan resultaten kommit in, och även aktivt stöttar Lukasjenkos presidentkampanjer. (Ambrosio, 2008) Detta kan vi inte hitta några exempel på i de senaste tre presidentvalen sedan 2010.

3.2.4 Ekonomiskt understöd

När den belarusiske utrikesministern i december 2019 utropade att man hade fört "effektiva" samtal och kommit "mycket närmre en lösning" på problemen gällande energihandeln med Ryssland (Reuters 2019) var det inte första gången man haft problem med den för Belarus avgörande ryska gas- och oljeimporten. Liknande problem, med följande krissamtal och toppmöten var faktum även 2007 och 2004. Vikten av att energiöverenskommelser länderna emellan fungerar är en följd av den avgörande roll som subventionerad rysk olja och gas har för den belarusiska ekonomin. Cirka 90% av belarusisk energiimport är rysk, och mellan 50-60% av belarusisk handel sker med ryska företag. Samtidigt åtnjuter Belarus år 2017 en import av rysk gas och olja till c.a 70% av marknadspriset i Europa, även om det ökat från 50% sedan 2009. (IPM 2018) Bland mötena mellan Lukasjenko och Putin som hållits 2018-2019 har diskursen mellan länderna, och inte minst mellan presidenterna, pekats på ett minst sagt turbulent samarbete. Gas- och oljepriserna beskrivs som avgörande för att man i Belarus skall kunna upprätthålla en ekonomi bestående av till stor del statligt ägda bolag och homogen

exportspridning. (IPM 2018). De senaste mötena markerar en hängivenhet, om inte bättring, i det ekonomiska förhållandet efter att man sedan 2017 kontinuerligt har höjt dessa priser, enligt vissa som följd av avsaknaden av ett belarusiskt erkännande av ett ryskt Krim. (Economist, 2017) Fler möten skall hållas i början av 2020, med ett avgörande möte i början av året då Lukasjenko väntas ta ställning till ett framtida integrationsavtal och ekonomiska ramar. (Reuters, 2019) På tal om ett uppfyllande av de sedan år 1999 påskrivna avtalen om en union mellan länderna, betonar den belarusiska presidenten att en union “inte är tänkbar” om inte man “likt EU” har lika stor sagan i beslut, trots att Belarus skulle vara den mindre parten i en sådan union. (Belta, 2019) Med andra ord är en ekonomisk och politisk union inte otänkbar, men Lukasjenko påvisar hinder på vägen mot ett sådant beslut.

3.2.5 Militärstrategiskt stöd

“Om någon skulle vilja starta en konflikt med Ryssland, skulle vi inte hålla oss borta!” betonade Lukasjenko i en intervju i december 2019. (Belta, 2019) Det får sägas vara en relativt munter avslutning på ett decennium som präglats av turbulens, precis som i den diplomatiska och ekonomiska stämningen. Men det är också den enda likheten. Strax efter den ukrainska revolutionen höll Lukasjenko möten i Minsk med ryska representanter, och det militära samarbetet stod ut bland talepunkterna under presskonferenserna. Ett nytt steg behövde tas i det militära samarbetet mellan de två länderna, sade den ryske vice premiärministern Dmitry Rogozin efter möte med Lukasjenko. Detta i sviterna av det stora militärstrategiska bakslaget som den brutna kontakten med Ukraina hade inneburit för Ryssland. (Lukasjenko, 2014) Detta samarbete riktades främst mot den belarusiska vapenindustrin som enligt Rogozin hade mer att erbjuda Ryssland, men vapenhandeln länderna emellan spelar särskilt stor roll för Belarus och dess omfattande ryska vapenimport. (Lukasjenko, 2014)

Det belarusisk-ryska samarbetet har sedan fortsatt. Under 2018 hölls en av östvärldens största militära övningar på den rysk-belarusiska gränsen. Övningen, “Zapad 2017”, ses som ett fulländande av den tidigare nedgångna relationen mellan ländernas försvarsmakter. (Washington Post, 2017) Under 2019 levererades de första av 12 nya ryska stridsflygplan som Belarus har köpt av den

ryska tillverkaren Sukhoi. Detta sker som en del av en större uppdatering av det belarusiska försvaret, som utvecklas i samråd med den ryska försvarsapparaten, enligt representanter från det belarusiska interna säkerhetsrådet. (Belta, 2019)

4 Analys och diskussion

4.1 Underminering i Ukraina

Med de ovan nämnda händelserna som bakgrund kan man resonera kring hur undermineringsteorin kan förklara mönster i ryska handlingar sedan 2008. Gaskonflikten under årsskiftet 2008-2009 beskrevs av kritiker som en konflikt med i grunden politiska mål (The Times, 2009). Denna kritik fick senare uppbackning av tidigare ryska tjänstemän från energidepartementet, som menade att den avstängda gasen är en följd av ett ukrainskt närmande EU. (The Times, 2009) Som Ukrainas viktigaste importkälla av naturgas har Ryssland ett avgörande verktyg för att sätta ukrainskt samhälle och industri under hård ekonomisk press. Undermineringsstrategin innefattar enligt grundteorin ekonomisk påtryckning (Ambrosio 2009, 157) som följd av viss demokratiserande policy, detta stärker således teorins relevans i nutida sammanhang. Det går också att se ett mönster av den retoriska stämningen i samband med dessa påtryckningar, och att man vill ställa förhållanden i ett visst dager som gynnar den ryska självbilden, en annan uttalad del av undermineringsstrategin. (s. 131)

När den västorienterade Viktor Jusjtjenko uttalade sig ökat positiv till ett eventuellt ukrainskt NATO-medlemskap blev som bekant kritiken från öst hård. Putins ord om militära motåtgärder vid den ukrainska gränsen under en presskonferens 2008 (BBC 2008) går helt i takt med hur undermineringsstrategin tar sig i uttryck när den blir som skarpast. (Ambrosio 2008, 131) Ambrosio ger exempel på hur undermineringsstrategin resulterade i väpnad konflikt i Georgien (s. 9). Faktum att man inom NATO drog tillbaka sitt stöd för ett ukrainskt och georgiskt medlemskap i samma veva talar för att undermineringsstrategin hade en roll att spela, men med olika utfall i länderna under 2008-2009. Detta stärker teorins relevans som förklaringsmodell.

När den ukrainska revolutionen tar fart under början av 2014 och sedan resulterar i avsättandet av en relativt ryskvänlig regering med hjälp av internationellt stöd händer just det som teorin utgår ifrån att Ryssland vill stoppa. (Ambrosio 2008, 157) De ryska reaktionerna präglades av en retorik med syfte att illegitimisera det nya ukrainska styret och klä protesterna i kupp- och invasionsliknande skrud (Reuters 2014). Detta påminner starkt om den ryska kritiken av den tidigare orangea revolutionen (Ambrosio 2009, 131), således kan man hävda en antydan till ett mönster, som dessutom innefattas av undermineringsteorin. Rapporterna om att den, senare dömda, ex-presidenten lyckades fly till Ryssland med hjälp av ryska myndigheter pekar även på att man konsoliderar auktoritära tendenser och ryskvänliga element och fråntar ukrainska systemet möjligheten att ställa sina ledare inför rätta.

En annan del i den ryska undermineringsstrategin är försvarandet och understödandet av ryska minoriter i dess grannländer. Kritiker menar att detta har polariserande mål och genom att exempelvis ge ut ryska pass till ryska minoriteter splittrar, och därmed underminerar, man det ursprungliga medborgarskapet. Detta har ovanstående redogörelse givit exempel på. Detta är ett led i hur Ryssland legitimerar sin rätt till att ta kontroll över regioner med ryska minoriteter, exempelvis annekterandet av Krimhalvön, enligt teorin (Ambrosio 2009, 132) (Reuters 2014).

I dagsläget sätter ukrainska regeringen, med den nya presidenten Zelenskyjs planer för medlemskap i både EU samt NATO (The National Interest 2019), press på den ryska administrationen och dess tidigare vana med att försöka framstå som det bättre alternativet mellan öst och väst. Med bakgrund av Putins beslut att erbjuda ryskt medborgarskap till Ukrainska medborgare i omdiskuterade zoner, kan man med hjälp av undermineringsteorin hävda att det i samband med ukrainska mål av medlemskap i EU och NATO kommer finnas motåtgärder från ryskt håll. Detta är kärnan av vad som kännetecknar teorin om underminering i ryska grannländer för att konsolidera ryskt inflytande samt hindra demokratiserande element. Ambrosio förklarar:

”Because a succesful democratic transition in close proximity represents an ever-present symbolic threat of the possibility of regime change, the strategy of subvert has a clear logic to it: if a new democracy fails or is seen as worse than

the regime it replaced, then the pattern of regional democratic trends could be halted or reversed. "(Ambrosio 2009, s.131)

Citatet beskriver den enligt teorin bakomliggande motiven till varför undermineringen av demokratiska element i grannländerna står högt på listan hos ryska myndigheter och makthavare.

4.2 Understöd i Belarus

Uppenbarligen har Ryssland och Belarus inte lyckats komma överens om hur man skall definiera relationen mellan de två staterna. Förutsättningar ser närmast likadana ut som 2008, vi talar fortfarande om samma ledare, Putin och Lukasjenko, samt samma auktoritära förhållande i de båda staterna. Den diplomatiska samt ekonomiska situationen har svängt häftigt sedan Ambrosio författade sin teori, vilket försvårar om man vill lyckas hitta några gemensamma nämnare det senaste decenniet. Teorin beskriver ett förhållande mellan de två staterna och dess ledare som "ebb och flod", vilket är en passande beskrivning även tio år senare. (Ambrosio 2008, 106) Trots detta går ett visst samspel går att se. När det gäller de två ledarna och deras förhållande, väljer Ambrosio att komplettera det blandade intryck som deras offentliga uttalanden ger med att analysera händelser, åtgärder och beslut. Om man håller sig till den strategin kan man se ett antal intressanta förändringar.

Rent diplomatiskt är tonen inte lika skarp från varken väst eller öst gentemot Belarus. Tidigare var man hårt ansatta av ledare i väst, exempelvis Bush som vid ett tillfälle korade Belarus till en "outpost of tyranny". (Ambrosio 2008, 109) Samtidigt avvisade Putin någon som helst jämn fördelning av makt i en potentiell union, och att en integrering av Belarus i den ryska federationen hade helt enkelt gjort Belarus till ännu en federal del av Ryssland. (Ambrosio, 108) Idag verkar diskussioner mellan ledarna vara något nedtonade, men framförallt mer subtila. En annan aspekt är hur starkt ryska och belarusiska officiella uttalanden korrelerar. Detta kan bero på att relationen har mognat något, och att man vant sig vid att en integration kommer att ta tid.

Det ekonomiska ramavtalet inom vilken länderna handlar med gas och olja är något som Ambrosio menar är avgörande för det belarusiska statskicket. (Ambrosio 2008, 112). Det går därför att derivera varför man ständigt får omfattande politiska, ekonomiska och diplomatiska svallvågor när Ryssland inte nöjer sig med belarusiska beslut, eller avsaknaden av dessa. Den kvickt införda prishöjningen på den ryska olje- och gasexporten till Belarus 2017 är ett gott exempel på detta. Den djupa ryska influens som detta innebär beskriver Ambrosio som en grundpelare i hur rysk maktkonsolidering och utrikespolitisk strategi visar sig i Belarus. (Ambrosio 2008, 116). Med hjälp av tidigare exempel kan man fortfarande observera detta fenomen, vilket stärker teorins relevans i nutid.

Det militära samarbetet står, som tidigare nämnt, fortfarande starkt. Gemensamma storövningar och militärexporten är ett faktum. Just denna aspekt av det rysk-belarusiska samspelet kan tyckas vittna om relationens mångsidighet och komplexitet. Samtidigt som de diplomatiska och ekonomiska relationerna beskrivs som turbulenta är det militära samarbetet något som består, där perioden efter oroligheterna i Ukraina snarare stärkte än försvagade försvarssamarbetet och utbytet. (Lukasjenko 2014). Man kan därför ana att det militära utbytet är något som prioriteras, och därmed låtes utvecklas utanför det turbulenta politiska och ekonomiska läget. Detta kan vi hitta stöd för i understödsteorin, i vilken Ambrosio menar att det militära samarbetet är "avgörande" för att det ryska politiska och ekonomiska inflytandet i Belarus skall bestå. (Ambrosio, s. 120) Detta fenomen är alltså en indikator som består, vilket fortsatt stärker Ambrosios understödsteori.

5 Slutsatser

5.1 Ukraina

Ukrainas politiska orientering har efter Sovjetunionens fall växlat mellan närmande av rysk och västerländsk karaktär. Ambrosio förklarar undermineringsstrategin utifrån bland annat den orangea revolutionen och beskriver hur Ryssland modifierar sin utrikespolitik gentemot Ukraina beroende på dess administrations attityd mot den ryska federationen. Liknande indikatorer kan vi hitta när vi studerar den rysk-ukrainska relationen sedan 2008. När den ukrainska administrationen orienterar sig mot en mer västerländsk politik i form av positiv ställning till NATO och EU, reagerar Ryssland genom retoriska attacker, ekonomiska påtryckningar samt stöd för ryska minoriteter. Likaså vid liknelser av demokratiska element som den ukrainska revolutionen 2014 och den orangea revolutionen. Rysslands reaktion mot Zelynskyjs plan för framtida medlemskap i NATO och EU går att jämföras med den ryska reaktionen mot liknande närmande innan 2008. Resultatet blir således att det finns indikatorer som lyser igenom och därför stärker undermineringsteorins relevans idag, ungefärligt i stil med vad denna studiens hypotes var. Med detta sagt skall det understrykas att teorierna är ramverk, och således kan man inte konstatera att teorin har full täckning på all rysk utrikespolitik. Däremot talar detta svaga positiva resultat för att Ambrosios fullständiga teori möjligtvis kan vara användbar i analyserandet av andra ryska grannländer även idag.

5.2 Belarus

Inom de närmsta månaderna kommer Lukasjenko och Putin träffas åter, och man väntar sig en mer utstakad plan för eventuell integrering av Belarus i den ryska federationen, alternativt ett mycket nära samarbete. Detta riskerar att sätta

Ambrosios understödsteori på ända. Trots detta går det att hävda att teorin om understödsstrategi i Belarus med målet att konsolidera rysk makt i regionen är gjord för att absorbera just sådan turbulens i förhållandet länderna emellan. Detta eftersom man kan hitta dess indikatorer även då det är som skakigast. Trots att man fått bemöta ett flertal diplomatiska, politiska och ekonomiska stötttestenar verkar relationen mellan de två länderna på många sätt vara statistiskt. Att spå framtiden är inget Ambrosios teori kan göra, eller för den delen påstår sig kunna göra, men med hjälp av ovan nämnda exempel kan man fortfarande urskilja indikatorer som stärker teorins relevans, särskilt i de ekonomiska och militära sektorerna. Det är på vissa håll uppenbart att Ryssland har ett intresse av stabilitet i ett auktoritärt Belarus. Detta gäller särskilt förhållandet i stora mått, snarare än i de mindre svängningar som officiella uttalanden och reaktioner på händelser i omvärlden genererar. Kanske kan man med hjälp av detta teoretiska ramverk, och en mer uttömmande studie, bedöma sannolika utfall som Thomas Ambrosio gjorde för tolv år sedan.

6 Referenser

Acceptable Terms for Tighter Belarus-Russia Integration Identified, 2019. *Belta.by*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-01-01 Länk:
<https://eng.belta.by/president/view/acceptable-terms-for-tighter-belarus-russia-integration-identified-126925-2019/>

Ambrosio, Thomas, *Authoritarian Backlash: Russian Resistance Against Democracy in the Former Soviet Union*, 2009. Ashgate Publishing Limited, Surrey, 257s.

Baczynska, Gabriella - Polityuk, Pavel - Kasolowsky, Raissa. "Timeline: Political crisis in Ukraine and Russia's occupation of Crimea", 2014. *Reuters*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-29 Länk:
<https://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-timeline/timeline-political-crisis-in-ukraine-and-russias-occupation-of-crimea-idUSBREA270PO20140308>

Barouschka, Katerina. "After Decades of Russian Dominance, Belarus Begins to Reclaim its Language", 2015. *The Guardian*. [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk:
<https://www.theguardian.com/world/2015/jan/28/-sp-russian-belarus-reclaims-language-belarusian>

Barry, Ellen. " 'Milk War' Strains Russia-Belarus Ties", 2014. *The New York Times*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-02 Länk:
<https://www.nytimes.com/2009/06/15/world/europe/15belarus.html?ref=global-home>

Belarus Described as Russias Outpost, 2019. *Belta.by* [Elektronisk] Hämtad: 2019-01-03 Länk:
<https://eng.belta.by/president/view/belarus-described-as-russias-outpost-126927-2019/>

Boyes, Roger. "Comment: Gazprom is not a market player, it's a political weapon", 2019. *The Times* [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk: <https://www.thetimes.co.uk/article/comment-gazprom-is-not-a-market-player-its-a-political-weapon-nhj35gckkj3>

Cohen, Ariel. "Ukraine's Most Important Battle is For Energy Independence", 2019. *Forbes*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk: <https://www.forbes.com/sites/arielcohen/2019/06/30/ukraines-most-important-battle-is-for-energy-independence/#68d1d3bc30d3>

Deutsche Welle. "Belarus: Protesters Rally Against Closer Russia Ties as Putin and Lukashenko in Sochi, 2019. *Deutsche Welle*, [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-27 Länk: <https://www.dw.com/en/belarus-protesters-rally-against-closer-russia-ties-as-putin-and-lukashenko-in-sochi/a-51570174>

Filipov, David. "Russia and Belarus launch war games aimed at holding the against the West", 2017. *The Washington Post*. [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-03 Länk: https://www.washingtonpost.com/world/russian-war-games-aim-to-head-off-another-color-revolution/2017/09/14/53aa93d8-9896-11e7-af6a-6555caeb8dc_story.html

Freedom House, *Freedom in the World 2019, Democracy in Retreat*, hämtad 2020-01-01 [Elektronisk] Länk (PDF): <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2019/democracy-in-retreat>

Harding, Luke. "Viktor Yanukovich promises Ukraine will embrace Russia", 2010. *The Guardian*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk: <https://www.theguardian.com/world/2010/mar/05/ukraine-russia-relations-viktor-yanukovich>

Kanet, Roger E. 2017, *The Russian Challenge to the European Security Environment*, Palgrave Macmillan, London, 276s.

Kramer, Andrew E. "Russia-Ukraine feud goes beyond gas pipes", 2009. *The New York Times*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk:

<https://www.nytimes.com/2009/01/14/world/europe/14iht-gazprom.2.19349065.html>

Larsson, Therese - Löfgren, Maria Persson - Norell, Kajsa - Sjöström, Sten. "Anklagelser om valfusk undersöks", 2004. *Sveriges radio ekot*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk:

<https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=510510>

"Lukashenka About Crimea: Issue is Closed", 2019. *Belsat.eu*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-27 Länk: <https://belsat.eu/en/news/lukashenka-about-crimea-issue-is-closed/>

"Macroeconomic Update: How Big is the Russian Energy Subsidy to Belarus", 2018. *IPM Research Center*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-30 Länk:

<http://eng.research.by/webroot/delivery/files/english/BMF/mu2018e1.pdf>

McCinnon, Amy. "Lukashenko Is 'Selling Belarus, Piece by Piece, to Russia' ", 2019. *Foreign Policy*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-28 Länk:

<https://foreignpolicy.com/2019/05/10/lukashenko-is-selling-belarus-piece-by-piece-to-russia/>

Możgin, Wiktor. "Ukraine in a Geopolitical Game between the West and the Russian Federation", 2018. *Issues in Ukrainian Policymaker*, Volume 3, pages 36-42. [Elektroniskt] Hämtad: 2020-01-02 Länk:

https://www.researchgate.net/publication/330151898_Ukraine_in_a_Geopolitical_Game_between_the_West_and_the_Russian_Federation

ISBN: 978-1-901795-85-1

North Dakota State University. Curriculum Vitae, Thomas Ambrosio, Department of Criminal Justice & Political Science, 2020. [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-05

Länk:

https://www.ndsu.edu/pubweb/~ambrosio/cv_ambrosio.pdf

Petti, Matthew. "Ukraine-Russian Relations and the Future of Ukraine", 2019. *The National Interest*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-26 Länk:

<https://nationalinterest.org/feature/ukraine-russian-relations-and-future-ukraine-72521>

Pirani, Simon - Stern, Jonathan - Yafimava, Katja. 2009, The Russia-Ukrainian gas dispute of January 2009: a comprehensive assessment. *Oxford Institute for Energy Studies*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-17 Länk:

<https://www.oxfordenergy.org/publications/the-russo-ukrainian-gas-dispute-of-january-2009-a-comprehensive-assessment/?v=f003c44deab6>

"President of the Republic of Belarus. Alexander Lukashenko meets with Deputy Chairman of Russia's Government Dmitry Rogozin", 2014. *The Official Internet Portal of the President of the Republic of Belarus*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-28 Länk:

http://president.gov.by/en/news_en/view/alexander-lukashenko-meets-with-deputy-chairman-of-russias-government-dmitry-rogozin-8418/

"Protesters in Belarus against deeper ties with Moscow", 2019, *Associated Press News*, [Elektronisk] Hämtad: 2020-01-04 Länk:

<https://apnews.com/d537dac92969179c8a26989148fe6c0a>

"Putin: Russia helped Yanukovich to flee Ukraine", 2014, *BBC News*.

[Elektronisk] Hämtad: 2019-12-27 Länk:

<https://www.bbc.com/news/world-europe-29761799>

"Belarus Leader May Snub Moscow Security Meet" 2009, *Reuters*. [Elektronisk]

Hämtad: 2020-01-02. Länk: <https://in.reuters.com/article/idINIndia-40311520090613?pageNumber=1&virtualBrandChannel=0>

“Russia in Ukraine missile threat”, 2008. *BBC News*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-29 Länk:

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7241470.stm>

Sprehe, Kathleen Holzwart. “Ukraine Says No’ to NATO”, Research Associate, Pew Global Attitudes Project. 2010. *Pew Research Center*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-01-02 Länk:

<https://www.pewresearch.org/global/2010/03/29/ukraine-says-no-to-nato/>

Taylor, Adam. “That time Ukraine tried to join NATO - and NATO said no”, 2014. *The Washington Post*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-30 Länk:

<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2014/09/04/that-time-ukraine-tried-to-join-nato-and-nato-said-no/>

Telpuk, Yulia. “Aleksandr Lukasjenko höll tal på belarusiska (Александр Лукашенко заговорил по-белорусски)”, 2019. *Belsat.eu*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-27 Länk (ryska):

<https://belsat.eu/ru/in-focus/aleksandr-lukashenko-zagovoril-po-belorusski/>

“The Economist Belarus’s Leader Upsets Vladimir Putin by Cosying Up to the West”, 2019. *The Economist*, [Elektronisk] Hämtad 2019-12-25 Länk:

<https://www.economist.com/europe/2019/01/12/belaruss-leader-upsets-vladimir-putin-by-cosying-up-to-the-west>

The Economist Intelligence Unit, *Democracy Index 2018: Me too? Political Participation, Protest and Democracy*, 2018. Hämtad 2020-01-04 [Elektronisk] Länk (PDF): <https://www.eiu.com/topic/democracy-index>

Tétrault-Farber, Gabrielle – Makhovsky, Andrey – Harvey. “Russia, Belarus Closer to Resolving Oil Gas Dispute, says Moscow”, 2019. *Reuters*. [Elektronisk] Hämtad: 2019-12-28 Länk:

<https://www.reuters.com/article/us-russia-belarus/russia-belarus-closer-to-resolving-oil-gas-issues-says-moscow-idUSKBN1YB0KV>

“Ukraine’s Post Independence 1991-2019. Council of Foreign Relations”

[Elektronisk] Hämtad: 2020-01-02 Länk:

<https://www.cfr.org/timeline/ukraines-post-independence-struggles>

V-dem Institute, *Liberal Democracy Index*, Statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, hämtad 2019-12-30. [Elektronisk] Länk: [https://www.v-](https://www.v-dem.net/en/analysis/MapGraph/)

[dem.net/en/analysis/MapGraph/](https://www.v-dem.net/en/analysis/MapGraph/)